

November 2024 • jaargang 36 • nummer 7

HET HOUT BLAD

www.hethoutblad.nl

BUURTGEVOEL IN NIJMEGEN

GROOTSTEDELIJKE HOUTBOUW IN SEATTLE

BEDRIJFSGEBOUW ALS UITSTALKAST

JONGE PROFESSIONALS BINDEN MET BUNDLE

ALTERNATIEF SAMENLEVEN OP EEN WEI

HOUTEN PASSERELLE IN ZWOLLE

VALCKENSTEYNS BETAALBARE HUURWONINGEN

WILLEM VAN GENUGTEN: 'ONTWERPEN DIE ANTICIPEREN OP DE TOEKOMST'.

Architectenbureau Group A heeft niet een heel duurzaam track-record. Maar daar komt verandering in. Sinds kort wordt elk nieuw project op CO₂-budget doorgerekend. Het is de invloed van denktank Carbonlab, dat het bureau op initiatief van Willem van Genugten 2,5 jaar geleden oprichtte. 'Delen van kennis is essentieel, we moeten dit samen doen.'

Ook Van Genugten zelf realiseerde geen opvallend duurzame gebouwen. Na zijn afstuderen als architect in 2001 werkte hij jarenlang bij traditionele kantoren tot hij een eigen kantoor begon onder de naam Blueroom. 'Ik ben voor mezelf begonnen om meer circulair te ontwerpen. En toen deed zich de kans voor om 'business developer' te worden bij het Rotterdamse architectenbureau Group A. Een middelgroot bureau met veel heel verschillende projecten. Dat heeft impact. In overleg hebben we bepaald dat wat ik zou gaan ontwikkelen duurzame business werd.'

Dat zat hem rond die tijd nog vooral in de installaties. 'Group A ontwierp bijvoorbeeld Central Park in Utrecht, een hoog gebouw met een uitstekende BREEAM score. Energetisch is dat dik in orde. Maar de draagconstructie is

wel helemaal van beton en het is geïsoleerd met materiaal van fossiele grondstof. Het bewustzijn dat bouw materiaal veel CO₂ uitstoot is er nog maar kort. Het één heeft ook met het ander te maken: bouw je eenmaal BENG of zelfs helemaal energieneutraal, dan neemt het aandeel CO₂-uitstoot door het gebouw door het bouw materiaal navenant toe, tot wel 85 procent.'

En dat begint de markt zich te realiseren. En wet- en regelgeving schrijft het steeds dwingender voor. 'Nieuwbouw heeft een doorlooptijd van ontwerp tot bouw van al gauw vijf, jaar, bij grote projecten soms tien jaar. Als je nu begint te schetsen moet je dus al rekening houden met de regels ten tijde van de bouwaanvraag.'

Carbon stories Van Genugten richtte onder de paraplu van Group A de denktank 'Carbonlab' op. Dat bracht als eerste activiteit al die regelingen in beeld, op allerlei niveaus. 'De Nederlandse minister mag dan nu wel het aanscherpen van de eisen in de MPG uitstellen, maar dat is maar één, klein, deel in alle regelgeving waarmee de bouwsector te maken heeft en die ten doel heeft om via 2030 naar 2050 naar een geheel 'Paris Proof' economie te gaan.'

Zo is er toenemende druk op het bedrijfsleven om de eigen CO₂-uitstoot in beeld te brengen, te compenseren via emissierechten en beleidsmatig naar beneden te dwingen. 'Neem de EU Taxonomy: ook grote beleggers moeten in hun jaarverslagen laten zien dat het aandeel CO₂-uitstotende activiteiten in hun fondsen daalt. Daarom gaan die beleggers om duurzamere bouw vragen.'

'En steeds meer fabrikanten vallen onder de verplichte CO₂-emissierechten: die rechten nemen geleidelijk af. Dus moeten de bedrijven hun uitstoot steeds verminderen of rechten aankopen. Dat leidt tot innovaties en tot prijs-

In de toekomst zal bijna alleen nog biobased virgin materiaal in de economie worden toegelaten, weet Willem van Genugten.

FOTO: JAN MAURITS SCHOUTEN

Een visie van Group A op bouwen in 2030: met lokale materialen, onder andere ook stampleem.

stijgingen voor producten met veel CO₂-uitstoot, zoals beton.'

Uiteindelijk zal volgens Van Genugten vrijwel het enige 'virgin' materiaal dat we toelaten in de economie biobased zijn. 'Het is denkbaar dat een gebouw van beton en staal en aluminium duurzamer is dan een houten gebouw.

Maar dan moet al dat materiaal extreem circulair zijn, dus gerecycled beton, hergebruikt of gerecycled staal en aluminium. Dat kan wat betreft CO₂-emissies gunstiger zijn dan een houten gebouw met stalen verbindingen en een parkeergarage en een stabiliteitskern van "gewoon" beton. Maar dan nog sla je geen CO₂ op in deze materialen.' Naar dit soort zaken doet Carbonlab studies en het organiseert er, in samenwerking met het KeileCollectief (bedrijven die in hetzelfde pand aan de Keileweg actief zijn) en de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam elke twee maanden lezingen over onder de naam *Carbon Stories*.

Stationsgebouwen Pas afgerond is een onderzoek door Group A in opdracht van de Spoorbouwmeester; een vergelijking van de CO₂-uitstoot door bouwmaterialen van een aantal recent gerealiseerde stations. 'Stations vallen buiten de MPG, omdat het bijzondere gebouwen zijn', legt Van Genugten uit. 'Er werd al wel gestuurd op de reductie van de energievraag en op de opwekking van energie en op de MKI van het bouwen zelf, maar nog niet op de materiaalgebonden CO₂-uitstoot.'

Wat blijkt: zelfs het nieuwe stationsgebouw van Ede, met een geheel houten overkapping, voldoet niet aan het Paris Proof CO₂-budget. Dat budget wordt berekend aan de hand van kengetallen van de Dutch Green Building Council en het NIBE. Van Genugten: 'Ondertunnelingen van het spoor en bijvoorbeeld ondergrondse fietsenstallingen vergen zoveel beton, dat krijg je niet Paris Proof, zelfs niet

als je die CO₂-uitstoot zou mogen compenseren met een houten dak.'

Een CO₂-budget leidt tot andere ontwerpkeuzes. 'Een passerelle in plaats van een tunnel, een bovengrondse fietsenstalling, liefst van hout, dat soort oplossingen.'

How to build in 2030? Bij Group A werken alle circa vijftieng medewerkers inmiddels al zo. 'We nemen meteen het CO₂-budget mee bij het maken van ontwerpkeuzes. We gebruiken daar gecertificeerde software voor, net als veel andere architecten en constructeurs. Het levert een cijfer op, een bepaalde hoeveelheid CO₂-uitstoot per vierkante meter. Dat kun je goed met je opdrachtgever communiceren.'

Group A heeft nu dan ook meerdere projecten op tafel liggen waar bijvoorbeeld niet meer met betonnen garages gewerkt wordt, funderingen anders opgelost worden en er vaak een aandeel hout in de hoofdconstructie zit. Maar houtbouw is geen doel op zich.

Van Genugten: 'We hebben met het KeileCollectief een expositie gemaakt over de Nederlandse bouw en hoe die zich ontwikkelt, vanaf rond 1900, via de praktijk van nu naar die van de toekomst.' De expositie *How to build in 2030?* focust op twee industriële gebieden, M4H in Rotterdam en de Kanaalzone in Eindhoven. 'Bouw materiaal rond 1900 kwam vaak uit de directe omgeving: klei, baksteen, hout, stro. Tegenwoordig komt het uit de hele wereld. In de toekomst gaan we zeker weer meer met regionaal materiaal bouwen, sowieso met hergebruikte materialen en hout. Maar er zijn ook mooie ontwikkelingen in stampleem en uiteraard in snelle vezelgewassen.'

JAN MAURITS SCHOUTEN